

ACTUALITAT

PARTICIPACIÓ I EDUCACIÓ: UN BINOMI INSEPARABLE

La democràcia està perdent contingut i la representació a través dels partits polítics no és suficient: és aquesta una argumentació cada vegada més repetida tant a nivell dels teòrics i/o intel·lectuals en els seus escrits com a nivell de la ciutadania, amb una desafecció creixent envers la política i els polítics. A pesar de tot, sembla que no s'ha inventat res millor i es tractaria, doncs, de buscar noves fórmules, canals o sistemes que permetin una participació efectiva dels ciutadans en els assumptes públics, i també noves raons i ganes de fer-ho. Aquest és el tema central de la Revista i per això, no cal que hi insisteixi més.

Què es necessita per poder participar? Abans de res, un bon sistema educatiu, accessible a tota la població. Els aprenentatges no sols es fan a l'escola, ni de bon tros, i l'interès pel que és col·lectiu tampoc creix únicament en aquesta institució. D'altra banda, fan falta canals per poder-ho fer, i que participar serveixi per alguna cosa... Tanmateix, encara que aquest recurs no garanteixi la participació, la seva existència n'és, però, una condició indispensable perquè aquesta es produeixi.

UN ENSENYAMENT DE QUALITAT

Com podran intervenir activament en un món cada vegada més complex, interdependent i canviant persones ignorants? La democràcia necessita gent que sigui capaç d'organitzar les seves idees, que pugui posicionar-se críticament respecte la realitat, que sàpiga comunicar-se i entendre el que d'altres expliquen, que pugui treballar en grup, que sigui flexible i capaç d'adaptar-se a realitats canviant i, evidentment, gent per qui llegir i escriure bé no sigui un problema i que hagi adquirit una sèrie de coneixements concrets que no és el moment de detallar.

D'altra banda, calen persones capaces d'interessar-se pel seu entorn, que puguin sortir del més immediat, quotidià i particular, ampliant els seus interessos i assolint una implicació en la quefer col·lectiva, acceptant la seva pròpia responsabilitat i no delegant en d'altres de manera abusiva. Aquest és el pilar de la participació, aquest és el pal de paller d'un país. Això sí que és ser competitiu...

Tot això és fàcil de dir i molt difícil de portar a la pràctica, sobretot si la nostra aspiració és que un sistema educatiu com aquest no s'adreci únicament a una sèrie de minories especialment ben predisposades, amb un ambient familiar i social favorable, sense problemes, amb ganes d'aprendre, ben integrada socialment, sinó que sigui útil, estimulador, engrescador, integrador... per a tota (o la immensa majoria) de la població. Estem parlant de la tan anomenada «funció social de l'ensenyament»...

LA DEFENSA DE L'ENSENYAMENT

La realitat educativa és molt lluny d'aquestes expectatives —certament ideals—, però en un futur pot estar molt més lluny encara. Si observem en perspectiva l'actuació del Ministeri d'Educació, es dissenya un panorama poc alentador. La ministra no estima ni respecta l'ensenyament públic i, consegüentment, no el defensa ni el potencia; més aviat, el desacredita sempre que pot.

La seva conferència al Club Segle XXI de Madrid ha aixecat polèmica i molt més encara els criteris amb els quals ha suprimit més de 600 aules en l'ensenyament públic, alhora que incrementa de 200 les aules subvencionades. Aquestes aules corresponen a 34 centres finançats fins ara del tot privadament, entre els quals 9 pertanyen a l'Opus Dei i 8 d'aquests ofereixen una educació segregada per a nens i nenes: deu ser allò de «*los niños con los niños y las niñas con las niñas*»...

Aquesta decisió s'ha pres sense tenir en compte diversos informes desfavorables emesos pels mateixos representants de l'Administració en les comissions provincials de concerts. A més, la majoria dels nous col·legis concertats estan situats en zones clarament afectades per la baixada demogràfica. La decisió no té, per tant, una justificació «confessable» o que es pugui dir: les autèntiques raons són fàcilment imaginables. Hi ha tantes coses últimament que recorden temps que creïem passats...

Alguna cosa no va i molts ho entenen així. Fins i tot el defensor del poble alerta en el seu informe sobre el deficient finançament de l'ensenyament i els riscos que comporta per al país.

L'alarma es generalitza i amb raó. Pertot arreu es generen moviments unitaris de diversa mena. Des de la concentració que va aplegar a Madrid molts milers de persones de tot Espanya i que va comptar amb la presència del filòsof Fernando Sabater («una jornada festiva», va dir la ministra), fins la trobada patrocinada per la Fundación Encuentro, que ha reunit confederacions de pares, sindicats, moviments de renovació pedagògica, representants de l'escola concertada religiosa i diverses personalitats del món educatiu en un intent d'aconseguir un finançament adequat per a l'ensenyament.

Al mig, diverses iniciatives de caràcter més o menys local, que han comptat en moltes ocasions amb el suport actiu dels respectius ajuntaments (Salou, Calella, Palau de Plegamans, Vic, Manresa, Girona, Cubelles-Cunit, etc.). Aquestes iniciatives responen a un neguit que malauradament es concreta dia a dia: l'ensenyament públic està amenaçat i amb ell, qualsevol futur de participació i millora social, ja sigui individual o col·lectiva. Molts ajuntaments són sensibles a les preocupacions i necessitats de la seva comunitat, i per això col·laboren. Hi ha coses, però, que cal ser cec per no veure-les.

PRESTIGIAR L'ESCOLA, TORNAR A IL·LUSIONAR-SE

És necessari, no sols actuar defensivament, sino també propiciar un debat social que ens permeti —més enllà de la conjuntura— reflexionar sobre aquests temes. A més del finançament de l'escola pública, del mapa escolar, de l'implantació de la reforma, etc., hi ha moltes més coses en què pensar. De què serveix l'escola a un important nombre de nens i adolescents? Què fer amb una violència cada vegada més present a les aules? Per què moltes escoles són assaltades, alguns pares (més dels que desitjaríem) agredeixen els ensenyants, i els nens s'agredeixen entre si, dins i fora de l'escola? Què passa amb la «moral» dels ensenyants, cada vegada més exigits i menys valorats? Què se n'ha fet de les responsabilitats dels pares? Què passa amb la televisió, cangur a tota hora, i els aprenentatges «impactants» i por «raonants» que afavoreixen?

És urgent prestigiar l'escola en general (ningú no sobra), però, molt especialment l'escola pública (la que sovint té menys recursos i acull tothom, parli la llengua que parli i tingui les dificultats que tingui); trobar el lloc que aquesta ha d'ocupar en el terreny de l'aprenentatge; afavorir que realment s'ajusti a les necessitats de la població i aconseguir que tots —ensenyants, pares, alumnes i Administració— ens il·lusionem de nou (sense per això ser il·lusos) i ens embarquem amb ànims renovats en una tasca que pot ser engrescadora i que, sens dubte, beneficiarà a tothom.

A més de les ja mencionades, hi ha iniciatives en marxa: des de llibres que parlen del «valor de educar» (en tots els sentits de la paraula «valor»), fins a algun programet de televisió, articles de tota mena i... les ganes que molta gent té de treballar i que mostra en la seva tasca quotidiana, i tants pares i mares que saben apreciar un bon mestre i una bona escola.

No deixem perdre el que tants esforços ens va costar aconseguir. Cuidem l'educació dels nostres nens i els nostres joves o tindrem molt poc futur...

Paloma Azpilicueta
Col·laboradora del CIFA